

Toekomstbeeld parkgebied het Mouwtje en Bilderdijkpark

Een groene erfgoedparel van Gooise Meren

Wensen voor beheer en gebruik van een cultuurhistorisch park

Versie 3.0

16 februari 2022

Kerngegevens

De missie van gemeente Gooise Meren is: Samen wonen, werken, ondernemen en recreëren in een groen en historisch gebied.

In onze buitenruimte worden de kernwaarden zichtbaar van Gooise Meren: groen, monumentaal en duurzaam. We waarderen onze geschiedenis en het gevarieerde landschappelijk groen en cultuurhistorisch (groen) erfgoed (o.a. Dirk F. Tersteeg) die daar deel van uitmaken

Visie Buitenruimte, 2018

Projectleider	Esmeralda Wagenaar
Afdeling	Mens & Omgeving
Datum	16 februari 2022
Behandeling	
Planstatus	Definitief
Projectnummer	
Opdrachtgever	Gemeente Gooise Meren
Identificatie	

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Leeswijzer	4
2	De opgave	5
2.1	Participatie	5
2.2	Werkgroep	6
3	Kaders	7
3.1	Gemeentelijk beleid	7
3.2	Bescherming	8
4	Historisch onderzoek	10
4.1	Het cultuurhistorisch onderzoek	10
4.2	Conclusies	10
4.3	Aanbevelingen	11
5	Toekomstbeeld	12
5.1	De toekomst van het Mouwtje	12
5.2	Het parkgebied in het algemeen	13
5.3	Groen(beheer)	13
5.4	Natuur en klimaatadaptatie	14
5.5	Gebruik van het park	15
5.6	Cultuurhistorische waarde	17
5.7	Overig	18
6	In de praktijk	19
6.1	Uitgangspunten voor het beheerplan	19
6.2	Bewonersparticipatie	20
6.3	Uitgangspunten voor het uitvoeringsplan	21
6.4	Vervolg	21

Bijlagen

1. Beleidskader
2. Waardekaart vanuit cultuurhistorisch onderzoek
3. Aanbevelingen vanuit cultuurhistorisch onderzoek
4. Analyse vragenlijst
5. Opbrengst vanuit de werkgroep
- 6 Reacties op conceptvisie

1 Inleiding

Het in dit document geschetste toekomstbeeld voor Het Mouwtje en het Bilderdijkpark is gebaseerd op de ingebrachte ideeën, opvattingen en kennis van bewoners van het Brediuskwartier, personen uit de directe omgeving en gemeentelijke experts op het gebied van groen, natuur, water, cultuurhistorie, jeugd, spelen en participatie & co-creatie. Het gezamenlijke streven is dat het park zich ontwikkelt tot een plek waar iedereen graag gebruik van maakt. Een plek waar cultuurhistorie en natuur samenkomen.

1.1 Aanleiding

De samenleving en daarmee het gebruik van het park zijn sinds de aanleg ervan veranderd. Niet alle veranderingen zijn gunstig gebleken vanuit het oogpunt van het behoud van het cultuurhistorisch karakter. De vereniging Vrienden van het Mouwtje en de vereniging Vrienden van het Bredius streven naar de instandhouding van het cultureel erfgoed van het historische park en willen verwaarlozing van het groen tegengaan. In 2017 heeft de vereniging Vrienden van het Mouwtje een presentatie aan de gemeenteraad gegeven over de toekomst van het park.

In de Visie Buitenruimte is vervolgens opgenomen dat de gemeente oog heeft voor het groen en voor het cultuurhistorisch erfgoed en wil starten met een pilot in het Mouwtje. Met bewoners wordt onderzocht wat nodig is om deze bijzondere plek goed te beheren.

Op 31 oktober 2018 is een motie ingediend waarin het college werd opgeroepen om na de totstandkoming van een beheerplan op basis van een deskundige inventarisatie te bepalen of het gehele park het Mouwtje in Bussum kan worden opgenomen op de gemeentelijke monumentenlijst.

Ten slotte heeft de gemeenteraad op 6 oktober 2021 besloten om het beeldkwaliteitsniveau voor het beheer van de buitenruimte in heel Gooise Meren te verlagen van niveau B naar C. Dit besluit raakt dus ook het beheer en de uitstraling van het parkgebied.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk twee begint met een beschrijving van de opgave en het afgelegde participatietraject. In de hoofdstukken drie en vier volgt informatie over het beleid van de gemeente en het eerder uitgevoerde historisch onderzoek met betrekking tot het park. Het toekomstbeeld bouwt op deze informatie voort. Dit toekomstbeeld, dat in samenwerking met de werkgroep is geformuleerd, is te vinden in hoofdstuk vijf. Het doorkijken naar het vervolg van de visie (het beheer- en uitvoeringsplan) is opgenomen in hoofdstuk zes.

2 De opgave

Historisch park het Mouwtje, dat met het Bilderdijkpark een geheel vormt, heeft een uniek karakter en is één van de weinige (openbare) parken in Bussum.

Samen met de inwoners wil de gemeente een visie voor parkgebied het Mouwtje en Bilderdijkpark (hierna te noemen 'het parkgebied') opstellen. De visie vormt de basis voor een op te stellen beheer- en uitvoeringsplan. Denk hierbij aan het groen, de padenstructuur en objecten. De visie moet passen bij de huidige maatschappelijke ontwikkelingen en gebruikswensen.

We gaan voor deze opgave uit van het huidige aaneengesloten parkgebied. Dat is het rood omcirkelde gebied in onderstaande afbeelding.

Afbeelding 1: het plangebied

2.1 Participatie

De visie maakt de gemeente niet alleen, maar in samenwerking met een werkgroep van bewoners en andere belanghebbenden. Op deze manier wordt recht gedaan aan de schoonheid van het park, het belang van het park voor de omgeving en de cultuurhistorische waarde.

Voorafgaand aan de visie is een cultuurhistorisch onderzoek naar het parkgebied gedaan. De verenigingen Vrienden van het Bredius en Vrienden van het Mouwtje zijn nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van dit onderzoek. Zie ook hoofdstuk 4.

De participatieaanpak is het resultaat van een werksessie op 21 juni 2021 met de opdrachtnemers, de opdrachtgevers, betrokken beleidsambtenaren, een adviseur van Waternet en vertegenwoordigers van de verenigingen Vrienden van 't Mouwtje en Vrienden van het Bredius. De deelnemers hebben meegedacht over het participatieproces en de juiste participatievragen tijdens de verschillende fases in het proces. De hoofdvraag luidt als volgt: 'Denk mee over de visie om parkgebied Het Mouwtje en Bilderdijkpark toekomstbestendig te maken met behoud en versterking van de cultuurhistorische waarden.'

Op 4 november 2021 heeft een startbijeenkomst plaatsgevonden waarbij alle omwonenden en belangstellenden van het parkgebied welkom waren. Tijdens deze bijeenkomst is aangegeven hoe het

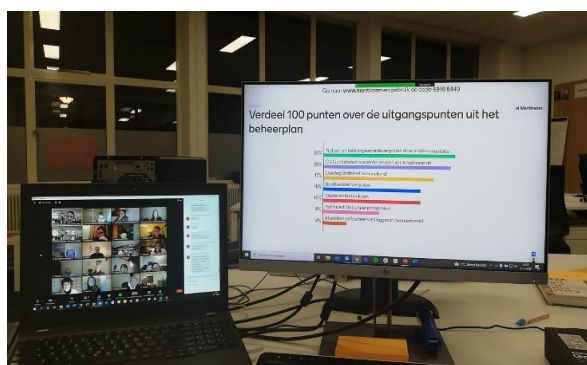

gemeentelijk beheer en onderhoud voor het parkgebied geregeld is. Ook gaven we een toelichting op de uitdagingen die wij hierbij tegenkomen en hoe wij het vervolgproces voor ons zien.

Aansluitend is een enquête opgesteld om extra informatie uit de samenleving op te halen. Gelijktijdig was het voor geïnteresseerden mogelijk om zich aan te melden voor een werkgroep die samen met de gemeente de visie zou opstellen.

Afbeelding 2: startbijeenkomst 4 november 2021

Afbeelding 3: werkgroepbijeenkomst 27 januari 2022

2.2 Werkgroep

Ruim 40 bewoners hadden zich aangemeld voor de werkgroep. Om de werkgroep niet te groot te laten worden (maximaal 24 deelnemers) heeft de gemeente moeten selecteren. Daarbij is gekeken naar een evenredige vertegenwoordiging van kernspelers in het gebied, direct omwonenden en andere inwoners van de gemeente.

Op donderdag 9 december 2021 is de werkgroep voor het eerst (digitaal) bij elkaar gekomen. Na een korte presentatie over het proces tot dat moment zijn wij in kleinere groepen uiteen gaan om te praten over een aantal dilemma's, onderverdeeld in vier thema's (zie hoofdstuk 5 en hoofdstuk 6). Alle deelnemers deden enthousiast mee en dit heeft geresulteerd in veel extra informatie. Daarnaast zijn ook meerdere suggesties gedaan om het park aantrekkelijker te maken.

Op donderdag 27 januari 2022 is de werkgroep voor de tweede keer (digitaal) samengekomen. De werkgroep had van tevoren de conceptvisie ontvangen. Van de 17 deelnemers aan deze avond hebben we waardevolle input ontvangen. Tijdens de bijeenkomst is gebruik gemaakt van Mentimeter, een digitale interactieve tool. Op die manier is er getoetst of we de visie goed verwoord hebben en/of er nog iets mist ten aanzien van het algemene gedeelte en de vier thema's van de visie. Daarnaast hebben we samen met de werkgroep gekeken naar de accenten voor het beheerplan en de prioritering van projecten voor het uitvoeringsplan.

Het algemene beeld dat op deze avond naar voren kwam, is dat de conceptvisie goede elementen bevat maar ook dat er nog wat meer ambitie uit mag spreken. Zo werd opgemerkt dat we een prachtig park hebben dat we willen bewaren en duurzamer willen maken.

3 Kaders

3.1 Gemeentelijk beleid

Alle projecten van de gemeente Gooise Meren worden getoetst aan door de gemeenteraad vastgestelde kaders en beleid. Een samenvatting van het beleid dat geldt voor het parkgebied is opgenomen in bijlage 1. In deze paragraaf volgt een korte opsomming van de kaders voor het parkgebied.

Groen, natuur en waterbeleid

De gemeente heeft in 2018 een Visie Buitenruimte vastgesteld met als motto: 'In Gooise Meren is de buitenruimte van en voor iedereen'. Dit motto is ook voor het parkgebied een belangrijk vertrekpunt. Daarnaast gelden de volgende kaders:

- Groen betekent samen doen: inwoners kunnen samen met de gemeente aan de slag om het groen in hun omgeving te onderhouden. Samen zorgen wij ervoor dat het groen beter aansluit bij de wensen van de inwoners. Inwoners kunnen zorgen voor een hoger niveau van onderhoud of voor een andere uitstraling van het groen.
- Cultuurhistorisch groen wordt conform de Visie Buitenruimte niet anders beheerd dan de andere groene buitenruimte. Maar bijvoorbeeld door de inzet van vrijwilligers kan het beheer geïntensiveerd worden. Het is daarbij wenselijk om de uitgangspunten voor het betreffende gebied met elkaar vast te leggen, zodat de cultuurhistorische waarde gewaarborgd blijft.
- Groen en biodiversiteit kunnen niet los van elkaar worden gezien en de laatste jaren is een toenemende belangstelling voor biodiversiteit waar te nemen. In het biodiversiteitsactieplan komt naar voren dat het vooral gaat om het versterken van een ecologische verbinding voor insecten, vogels (huismus/spreeuw), egels en eekhoorns. In het geval van het parkgebied gaat het vooral om de noord-zuidverbinding.
- Ons watersysteem moet veilig zijn, ruim, robuust en ecologisch gezond. Zodat het geschikt is voor aanvoer, afvoer en berging van (regen)water. Dit waarborgt de gemeente samen met haar partners zoals het waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV). Dat betekent ook dat wij ons aan het beleid moeten houden dat is vastgelegd in het (ontwerp)-Waterbeheerprogramma 2022-2027 en de Keur Waterschap Amstel Gooi en Vecht (2019).

Spelen en jeugdbeleid

Voor kinderen en jongeren zijn in de uitvoeringsnotitie Buitenspelen (2020) en in de jeugdnota 'Ruim baan' de volgende kaders opgenomen:

- Minimaal 3% van de buitenruimte is bespeelbaar en bestaat uit grasvelden, trottoirs en andere buitenruimte waar gespeeld kan worden. Voor het Brediuskwartier geldt dat er sprake is van bijna 11% bespeelbare buitenruimte. Hiervan ligt een groot deel in het parkgebied. De speelruimte bestaat nagenoeg alleen uit zogeheten 'informele' speelruimte en niet uit 'formele' speelruimte, dat wil zeggen speellocaties met speeltoestellen. Daarmee wordt in het Brediuskwartier wel voldaan aan de streefnorm maar is de speelruimte niet optimaal.
- We willen dat Gooise Meren een open en uitnodigende omgeving is voor iedereen. Kinderen en jongeren moeten de kans krijgen om te ervaren en te onderzoeken wie ze zijn en wat ze kunnen.
- We willen dat alle kinderen en jongeren zich veilig voelen op plekken zoals school, speeltuinen, buurthuizen, kinder- en jongerenwerk, parken e.d. en dat deze plekken voor alle kinderen en jongeren toegankelijk zijn.

Erfgoedbeleid

De Erfgoedvisie Gooise Meren 2021 omvat een aantal ambities. Voor deze visie voor het Mouwtje zijn relevant:

- De basis in stand houden: het borgen en beheren van het karakter en de overblijfselen daarvan.
- De toegankelijkheid en de beleefbaarheid van erfgoed vergroten: Door in de ruimtelijke omgeving en openbare ruimte het erfgoed zichtbaar en (be)leefbaar te maken en zo het karakter te tonen, gaat een omgeving meer leven en krijgt zij diepgang. Door de verhalen van een plek te vertellen, voelen bewoners zich verbonden en ontstaan samenhang en verbinding.
- Kennis en dialoog organiseren: Het is belangrijk om het erfgoed goed in kaart te brengen. Zo voorkomen we dat erfgoed ongekend verloren gaat. Ook het delen van kennis is relevant. Zo kan er rekening mee worden gehouden bij het eigen handelen en kan het draagvlak voor het behoud van het erfgoed worden vergroot. Kennis over ons erfgoed is mede aanwezig bij onze erfgoedpartners.
- Erfgoed als vertrekpunt en dragende kracht inzetten bij ruimtelijke ontwikkelingen: Cultuurhistorie en cultureel erfgoed zijn onderscheidende kenmerken in het verhaal van de plek. Het is dan ook van belang om het erfgoed integraal op te laten gaan in de gemeentelijke Omgevingsvisie. Landschap en cultuurhistorie behoren tot de belangrijkste elementen als het gaat om de benoeming van gebiedskwaliteiten.
- Inspiratie en richting bieden aan maatschappelijke opgaven: Erfgoed kan een kans zijn om een gebied een eigen identiteit te laten behouden of te geven, passend bij de opgave in het gebied. Bij de ontwikkeling van een visie voor het transformatiegebied zijn er kansen om vanuit het cultureel erfgoed opgaven uit andere sectoren met elkaar te verbinden. Erfgoed is dan niet louter een aparte opgave maar wordt beschouwd als de identiteitsdrager van een heel gebied. Zo kunnen historische structuren of elementen als vertrekpunt voor grote ruimtelijke opgaven dienen. De historische gelaagdheid draagt bij aan de aantrekkelijkheid van het landschap. En een aantrekkelijke gemeente waar het goed toeven is, trekt mensen en bedrijven aan.

3.2 Bescherming

Bestemmingsplan

Het park ligt binnen het Brediuskwartier dat in juli 2007 door het rijk is aangewezen als beschermd dorpsgezicht en vervolgens is beschermd via bestemmingsplan Brediuskwartier 2008. Specifiek voor de bomen geldt in dit gebied het volgende:

In de beschermde dorpsgebieden is voor het rooien of beschadigen van houtgewassen of andere opgaande gewassen met een hoogte van 2 meter of meer een aanlegvergunning noodzakelijk. Bij een kapaanvraag voor een boom < 25cm doorsnede wordt door een groendeskundige en de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit een advies uitgebracht. Zij kijken of de met het beschermd dorpsgezicht samenhangende waarden niet onevenredig worden aangetast. Bij de toetsing van zo'n aanvraag worden de weigeringsgronden vanuit de APV toegepast en wordt vooral gekeken naar de samenhangende waarden zoals deze in het bestemmingplan zijn geformuleerd.

Bij een kapaanvraag voor een boom > 25cm doorsnede geldt dat een omgevingsvergunning is vereist. Deze wordt getoetst aan de weigeringsgronden uit de APV.

Monumentenstatus

Het deel met een smalle, iets gebogen, waterloop en trappartijen, tussen de Burgemeester 's Jacoblaan en de Obrechtlaan, is beschermd als gemeentelijk monument. De bescherming houdt in dat eventuele wijzigingen aan de structuur van het park, het groen en de gebouwde elementen, die verder reiken dan gewoon onderhoud, worden getoetst via een omgevingsvergunning.

Afbeelding 4: deel van het gebied dat is beschermd als gemeentelijk monument

Waardevolle bomen

In de gemeente Gooise Meren wordt gewerkt met een Lijst waardevolle bomen. Voor het hele grondgebied is bepaald welke individuele bomen, boomstructuren en gebieden behoudenswaardig zijn. Het Brediuskwartier is aangewezen als waardevol gebied. Dat houdt in dat voor elke te kappen boom een vergunning nodig is. De grove den c.q. vliegden is voor dit gebied benoemd als een typerende beplanting voor de hogere delen van Bussum en moet beschouwd worden als waardevol.

4 Historisch onderzoek

In de periode september t/m januari 2021 heeft de gemeente samen met Vrienden van het Mouwtje en Vrienden van het Bredius een cultuurhistorisch onderzoek laten uitvoeren naar de ontstaansgeschiedenis van het parkgebied.

4.1 Het cultuurhistorisch onderzoek

Het onderzoek gaat in op de ontwerpgeschiedenis en het beplantingsplan voor het parkgebied. Zo weten we dat de geschiedenis van het parkgebied niet los kan worden gezien van de verdedigingslinie die Bussum vormde rondom Naarden. In de 17^e eeuw werd het gebied rondom de stad ontzand om zo vrije schootsvelden te creëren. Na de aanleg van de spoorlijn naar Amsterdam is op de ontzande gronden in Bussum het Brediuskwartier ontstaan. Voor de aanleg van de woonwijk zijn vanaf 1919 gemeentearchitect Hartstra en tuinarchitect Tersteeg verantwoordelijk. De landelijk bekende architect De Bazel heeft invloed gehad op het wegenplan van de wijk.

Het Mouwtje is ontstaan met een wandelpad langs de zandvaarten in 1923. Toen de meeste lanen waren aangelegd en kavels waren verkocht en bebouwd, werd begonnen met de aanleg van het Bilderdijkpark, dat in 1927 werd geopend. Met de aanleg van de nieuwe vaart tussen de Burgemeester 's Jacoblaan en de Jacob Obrechtlaan is in 1934 het laatste deel van een reeks plantsoenen in het gebied afgerond. Tersteeg was verantwoordelijk voor het ontwerp van de plantsoenen inclusief het beplantingsplan.

Na de Tweede Wereldoorlog zijn er wijzigingen ontstaan in onder meer het weiland. Het oorspronkelijk open gebied werd deels ingevuld met een kinderspeelplaats en een zwembad. Ook kwam er een gemeentekwekerij, later omgevormd tot gemeentewerf. Een deel van de oostelijke vaart werd gedempt voor de bouw van seniorenappartementen. Bepaalde gebieden werden dichter beplant.

In het onderzoeksrapport is een waardenkaart opgenomen (zie bijlage 2). Op de waardenkaart is aangegeven van welke onderdelen van het parkgebied het beeld te sterk afwijkt van Tersteegs ontwerp of dreigt dat te gaan doen.

4.2 Conclusies

De belangrijkste conclusie uit dit onderzoek is dat het historische landschap de basis vormde in het ontwerp van het Brediuskwartier, een twee-eenheid met het ontworpen en meer gecultiveerde groen. Die samenhang gaat verloren bij 'verparking' en verstedelijking van het weiland en door het verlies van bosranden met eiken en dennen. Tersteeg heeft de architectonische tuinstijl in Nederland geïntroduceerd en toegepast in het Mouwtje en het Bilderdijkplantsoen. Deze parken zijn verrijkt met veel bijzondere gebouwde elementen die onwaarschijnlijk mooi zijn geproportioneerd en gedetailleerd. De gebruikte materialen baksteen, flagstones en geverfd hout zijn kenmerkend voor zijn ontwerpen. Tersteeg gebruikte ook een eigen beplantingassortiment. Helaas zijn geen tekeningen of plantlijsten gevonden van zijn ontwerpen voor de Bussumse plantsoenen. Het gebrek aan kennis heeft ertoe bijgedragen, dat historische vormen verder 'verwateren' wanneer deze niet meer duidelijk zijn. De aanwijzing in 2007 van het Brediuskwartier als rijksbeschermd dorpsgezicht heeft niet kunnen voorkomen dat allerlei grote en kleine projecten en wijzigingen zijn uitgevoerd die afbreuk hebben gedaan aan de monumentale waarden. Door vergroting van gebouwen, het plaatsen van hekken en de verkoop van gronden zijn de grenzen van het parkgebied aangetast. Stedelijke verdichting, een mogelijk stedelijke bestemming van de gemeentewerf in de toekomst, privatisering van essentieel groen en vandalisme vormen nu (nog steeds) de belangrijkste aantastingen en bedreigingen.

4.3 Aanbevelingen

In het onderzoeksrapport worden aanbevelingen gedaan (zie ook bijlage 3), die hieronder op hoofdlijnen worden weergegeven:

1. Bestemmingsplangebied: alert te blijven op het grondgebied en handhaven of herstellen van groene bestemmingen om afstoten van parkgebied tegen te gaan.
2. Gebouwde elementen: beschrijven en restaureren van alle gebouwde elementen, zoals plateaus, lunettenzitjes, trappartijen en brug.
3. Archiefonderzoek: het Gemeentearchief Gooise Meren doorzoeken op ontwerp- en constructietekeningen van plantsoen, bruggen, banken, straatbeplanting om kennis rondom het parkgebied te vergroten en te kunnen benutten.
4. Monumentenstatus: overwegen de gemeentelijke monumentenstatus uit breiden naar een groter deel van het gebied, dan wel om het hele parkgebied voor te dragen als rijksmonument, om zo de structuur van het park beter te kunnen beschermen en aanspraak te kunnen maken op onderhoudssubsidie.
5. Groen: kwaliteiten van het groen en de ruimtelijke opbouw beplantingen verbeteren om zo het oorspronkelijk ontwerp door Tersteeg te versterken.
6. Watergangen, paden, trapleuningen en losse parkbanken: diverse aanbevelingen gericht op het versterken van het oorspronkelijk ontwerp door Tersteeg.
7. Beheer: opstellen van een beheerplan samen met de bewoners, aanstellen beheerder en verhogen beheerbudget om vandalisme tegen te gaan.

De aanbevelingen uit het onderzoek zijn met de werkgroep gedeeld tijdens de verschillende bijeenkomsten. De aanbevelingen zijn niet een-op-een overgenomen in het Toekomstbeeld. Met de werkgroep zijn in de laatste bijeenkomst op 27 januari 2022, prioriteiten bepaald die zijn opgenomen in het uitvoeringsplan in hoofdstuk 6 van deze visie.

5 Toekomstbeeld

5.1 De toekomst van het Mouwtje en het Bilderdijkpark

Bijna honderd jaar geleden is het parkgebied in de diverse fasen tot stand gekomen. Ontworpen als een wandelpark waar de bezoekers konden genieten van het groen. In 1927 wordt het eerste deel van het park officieel geopend. De Gooi- en Eemlander (14 juli 1927) schreef daarover het volgende:

"Over het geheel genomen is hier iets zéér moois tot stand gekomen en wij twijfelen er geen oogenblik aan, of het nieuwe park zal door tallozen worden bezocht. Wij kunnen het dan ook gerust een aanwinst van niet te onderschatten waarde noemen voor Bussum in het algemeen en voor het Brediuskwartier in het bijzonder. Ons fraaie dorp is weer een mooie en daarbij buitengewoon rustige plek rijker geworden, om na gedane dagtaak in een mooie omgeving van de fraaie natuur en de niet minder fraaie bloemenpracht te genieten."

Nu bijna een eeuw later is dat, ondanks veranderingen in het gebruik, nog steeds de essentie van het park: bezoekers die genieten van de groene, inmiddels historische omgeving. In de afgelopen honderd jaar is de samenleving veranderd en daarmee ook het gebruik van het groen. In plaats van wandelen en flaneren wordt het groen veel meer als rustpunt gebruikt in een hectische samenleving. Men wandelt, laat de hond uit, speelt en sport, ontmoet en komt tot rust in een groene omgeving. In de hectiek van alledag is het parkgebied een aangenaam rustpunt. In een samenleving waar het gebruik van de openbare ruimte steeds meer onder druk staat, is het behoud van het parkgebied essentieel. De waarde van een groene omgeving voor het welzijn van mensen wordt gelukkig steeds meer gezien.

Onze droom is dat het parkgebied de komende jaren een bijzondere groene oase blijft in de bebouwde omgeving, waarin de cultuurhistorische waarden voor altijd herkenbaar blijven. Een gebied waar bezoekers komen voor ontspanning en kunnen genieten van het groen. Dit is niet vanzelfsprekend, daarom is het noodzakelijk om elke verandering in of aan het park en zijn directe omgeving te toetsen aan onderstaande doelstellingen. Draagt de verandering bij aan het bereiken van deze droom?

Voor parkgebied het Mouwtje streven wij de volgende doelstellingen na:

1. Behouden van het parkgebied voor de komende 100 jaar en koesteren van het oorspronkelijke ontwerp.
2. Verbeteren van verbindingen voor natuur zodat het buitengebied van Bussum via de Groene Long en het parkgebied het Mouwtje verbonden wordt met het groen rondom Naarden-Vesting.
3. Vergroten van de bereikbaarheid en toegankelijkheid, zodat iedereen gebruik kan maken van het parkgebied.
4. Veranderen en versterken uitsluitend op basis van overtuigende meerwaarde voor de groene en cultuurhistorische kernkwaliteiten van het gebied.
5. Verhogen van bewonersparticipatie bij het beheer van het gebied.
6. Laten zien dat wij trots zijn op het parkgebied als groene erfgoedparel van Gooise Meren.

Het toekomstbeeld begint met een algemene omschrijving van het toekomstige parkgebied. Daarna volgt voor de vier thema's: groen(beheer), natuur en klimaatadaptatie, gebruik van het park en cultuurhistorische waarde een nadere uitwerking van het toekomstbeeld. Deze uitwerking is onderverdeeld in: behoud, herstel en inspiratie/kansen. Voor behoud en herstel geldt dat genoemde delen van het parkgebied in stand gehouden dienen te worden en eventueel te versterken zijn. Onder inspiratie/kansen zijn activiteiten benoemd die een bijdrage leveren aan het behalen van bovenstaande doelstellingen. Als de kans zich voordoet, kunnen de inspiratiebronnen en kansen uitvoerbaar worden gemaakt.

5.2 Het parkgebied in het algemeen

Het Mouwtje en het Bilderdijkpark vormen samen een groen park met een lange geschiedenis. Het parkgebied is ontworpen als wandelpark met behoud van de reeds aanwezige beplanting, het watersysteem en de hoogteverschillen. Het is uniek in zijn soort en heel kenmerkend voor het oeuvre van de architect. Het is een park dat het waard is om zo beheerd te worden dat het ook de komende honderd jaar kan dienen als rustpunt in de hectiek van alledag. Dat geldt voor de aanwonenden, buurtbewoners maar ook voor de gebruikers van verder weg. Het parkgebied is een plek voor iedereen, waar jong en oud graag komen en zich welkom voelen.

Het parkgebied ligt centraal in het Brediuskwartier en kent vele ingangen. Dit maakt het makkelijk om gebruik te maken van het park. Inwoners gebruiken het park voor een ommetje, om de hond uit te laten, voor een hardlooprondje of om anderen te ontmoeten. Het verbeteren van de begaanbaarheid van paden, de toegankelijkheid, de zichtbaarheid van de toegangen en van de verbindingen tussen de verschillende delen, kunnen bijdragen aan het vergroten van de aantrekkelijkheid van het park.

De essentie van het ontwerp van Tersteeg dient behouden te blijven en vormt het kenmerkende karakter van dit park. Veranderingen zijn mogelijk, mits ze een bijdrage leveren aan het behoud van de uitstraling en het gebruik van het park. Bij alle wijzigingen wordt nagedacht hoe Tersteeg de verandering zou hebben verwerkt in het ontwerp zodat zijn gedachtengoed blijft leven.

5.3 Groen(beheer)

Groen is een kernkwaliteit van onze gemeente en het parkgebied is daar een wezenlijk onderdeel van. Het behoud en versterken van het groen in het parkgebied is daarom van groot belang voor zowel het bereiken van het toekomstbeeld voor het Mouwtje als voor het behoud van de groene uitstraling van de gemeente. De uitwerking van dit thema draagt bij aan meerdere doelstellingen uit het toekomstbeeld. Om deze doelstellingen op het gebied van groen te bereiken, streven wij het volgende na:

Behoud

- Bomen in het parkgebied die solitair staan, moeten behouden blijven. Deze bomen hebben zich goed kunnen ontwikkelen en zijn waardevol. Hun bijdrage aan de uitstraling van het park is groot.

- Het karakter van de beplantingen op de taluds waarbij sierlijke/bijzondere heesters of kleinere bomen onderaan de taluds zijn geplant terwijl hoger op de taluds een meer natuurlijke beplanting aanwezig is, dient behouden te blijven. Dit is kenmerkend voor de ontwerpstyl van architect Tersteeg.
- In het parkgebied zijn verschillende bijzondere (boom)soorten gebruikt, behoud deze bijzonderheid en breid dit uit waar dit kan en past in het ontwerp.

Herstel

- In de loop der jaren hebben bomen zich ontwikkeld en zijn er bomen bij gekomen, zichtlijnen in het park zijn hierdoor verdwenen. Hoewel bomen zeer belangrijk zijn, is het ook wenselijk om zichtlijnen te herstellen om daarmee de belevingswaarde van het park te versterken. Het gaat hierbij met name om de zichtlijnen over het weiland en de verbinding tussen het Bilderdijkpark en het Mouwtje. Ruimtelijk gezien is het belangrijk om de openheid van het weiland weer vanuit het park te kunnen beleven en van het parkgebied één geheel te maken.
- Hetzelfde geldt eigenlijk voor de beplanting op de taluds. De beplanting is in de loop der jaren steeds groter geworden waardoor het op sommige locaties zo in elkaar is gegroeid dat het een dichte wand is geworden. Het dunnen van deze beplanting is nodig om de verscheidenheid in beplanting en structuren te kunnen behouden.

Inspiratie/Kansen

- De gemeentewerf (als deze locatie mogelijk in de verre toekomst vrijkomt) of eventueel het weiland ontwikkelen tot een buurtmoestuin, zodat de groenbestemming behouden blijft en er (nog) meer verbinding en betrokkenheid bij het parkgebied komt.
- Een beheerder voor het parkgebied aanstellen die signaleert wanneer onderhoud gewenst is.
- Het zelf (deels) onderhouden van het park kan de betrokkenheid van buurtbewoners met het parkgebied en elkaar vergroten. Tevens kan dit tot gevolg hebben dat het onderhoudsniveau van het parkgebied hoger wordt of dat een andere keuze van beplantingen mogelijk wordt.

5.4 Natuur en klimaatadaptatie

In de samenleving is een toegenomen belangstelling voor groen en biodiversiteit waar te nemen. Het belang van groen voor de mens maar ook voor de natuur (flora en fauna) zelf wordt steeds meer erkend. Het parkgebied is een waardevolle schakel in de verbinding tussen het buitengebied van Bussum (de hei) via de Groene Long en het parkgebied naar het buitengebied van Naarden (o.a. het Gooimeer). Een verdere versterking van deze verbinding draagt bij aan doelstelling 2: 'Verbeteren van verbindingen voor natuur'. Op het gebied van natuur en klimaatadaptatie streven wij het volgende na:

Behoud

- Het weiland is een essentieel onderdeel van het ontwerp en moet behouden blijven zodat vanaf meerdere punten de openheid beleefd kan worden. Door het grote hoogteverschil met de Huizerweg is hier duidelijk de oorsprong van dit gebied af te lezen en kan het verhaal van de zanderijen verteld worden.
- Op het weiland grazen enkele maanden per jaar koeien. Door een deel van de bewoners wordt dit zeer gewaardeerd. Het weiland kan niet bemest worden waardoor het gras te weinig voeding geeft aan de dieren. Het behoud van de functie van het weiland voor dieren streven wij na.
- De strakke lijnen langs de oevers horen bij het parkgebied en moeten zo veel mogelijk behouden blijven, met name daar waar veel mensen verblijven.

Herstel

- Langs het weiland is in het verleden een extra watergang gegraven waardoor een eiland ontstond. Het doel was om de natuurwaarde en de waterkwaliteit te vergroten. De beplanting op dit eiland ontnemt echter voor een groot deel het zicht op het weiland. Het is wenselijk om te onderzoeken of via veranderingen in de vegetatie zowel de natuurwaarde als de belevingswaarde (zicht) kunnen worden vergroot.
- Op enkele locaties is sprake van exoten die de inheemse kruiden verdringen. Het terugdringen van de exoten zoals Japanse duizendknoop vraagt voldoende aandacht en inspanning bij het dagelijks beheer.

Inspiratie/kansen

- Het vergroten van de biodiversiteit is mogelijk zonder dat het beeld sterk wordt aangetast. Zeker in het Bilderdijkpark, waar strakke lijnen onderdeel van het ontwerp zijn, kan worden gekozen voor een laagblijvend kruidenmengsel om het gras meer natuurwaarde te geven.
- Ook kan door het kiezen voor inheemse soorten in de beplantingsvakken, een verhoging van de natuurwaarde worden bereikt, zonder dat er grote aanpassingen noodzakelijk zijn.
- Op de locaties waar paden niet in de nabijheid van een oever lopen, waardoor een beschoeiing niet nodig is voor de stabiliteit van de oever, kan een natuurlijke oever worden gerealiseerd. Wel bestaat de wens voor een gevarieerde oever die niet alleen uit riet bestaat, zodat de beleving van het water behouden blijft. Bij de strakkere oevers kan worden gekeken naar andere mogelijkheden om de barrièrewerking van een beschoeiing te verminderen.
- De aanleg van een tweede poel in het weiland (nabij de kinderboerderij), vergroot de biodiversiteit en kan gebruikt worden voor educatieve doeleinden.
- Met een aanpassing in het beheer is het mogelijk om de natuurwaarde van de plantvakken te vergroten, door het laten liggen van blad of het aanbrengen van een kruidenvegetatie.

5.5 Gebruik van het park

Ontworpen als wandelpark en na 100 jaar nog steeds een geliefd rustpunt voor de vele gebruikers. Het parkgebied is belangrijk in de samenleving. Niet voor niets staat in paragraaf 5.2: Het parkgebied is een plek voor iedereen, waar jong en oud graag komen en zich welkom voelen. Met name doelstelling 3: 'Vergroten van de bereikbaarheid en toegankelijkheid zodat iedereen gebruik kan maken van het parkgebied' heeft betrekking op het gebruik van het park. Veranderingen in de samenleving zorgen voor wijzigingen in het gebruik van het park zoals dat dagelijks ervaren kan worden. Dit willen wij niet tegengaan maar met elkaar kunnen wij zorgen dat de aanpassingen een meerwaarde oplevert voor het parkgebied. Daarbij zoeken we naar een goede balans in het gebruik, waar zowel omwonenden als gebruikers zich comfortabel bij voelen. Om dit te bereiken streven wij het volgende na:

Behoud

- Het parkgebied kent diverse soorten gebruikers. Naast een imkervereniging, zijn in het gebied kindertuinen, een kinderboerderij, een gemeentewerf, een school, een woonzorginstelling en kinderopvang gehuisvest. Al deze gebruikers en functies moeten een plek hebben in (het gebruik van) het park. Daarbij is een goede toegankelijkheid en bruikbaarheid van het park van belang, bijvoorbeeld voor oudere gebruikers van het park.

- Door het parkgebied opgeruimd en schoon houden worden bezoekers gestimuleerd om hun gedrag daarop aan te passen en afval op te ruimen.

Herstel

- Om alle gebruikers en functies een plek te geven in het parkgebied en overlast tot een minimum te beperken, kunnen plaatsen worden gecreëerd voor specifieke doelgroepen. Daarbij kan worden gedacht aan plaatsen waar kinderen en jongeren kunnen spelen en verblijven en aan het (weer) beter toegankelijk maken van een deel van het parkgebied voor minder validen, bijvoorbeeld door bredere en geëgaliseerde paden aan te leggen die meer veiligheid bieden voor mindervaliden, en aandacht voor toegangspoortjes te hebben.

Inspiratie/kansen

- Het is van belang dat keuzes voor nieuwe verblijfszones en de inrichting ervan in samenspraak met betrokkenen worden gemaakt. Om jongeren meer te betrekken, kan aan hen een zekere verantwoordelijkheid worden gegeven. Via educatieve programma's kunnen kinderen leren over de natuur- en cultuurhistorische waarden van het parkgebied.
- Te realiseren voorzieningen, zoals speeltoestellen, moeten robuust zijn en passen bij het park. Ook kunnen deze meer uitnodigend worden gemaakt door bijvoorbeeld een 'bootcamp'-opstelling. Daarnaast moet rekening worden gehouden met de bruikbaarheid van voorzieningen (bijv. zitmeubilair) voor alle doelgroepen.
- Het parkgebied kan nog aantrekkelijker worden door het gebruik te verbreden. Daarbij kan worden gedacht aan een jaarlijkse kunstroute door het parkgebied.
- Bezoekers van het park kunnen ook zelf een rol vervullen door overlast gevende mede-bezoekers aan te spreken en zwerfafval op te ruimen. Voldoende vuilnisbakken en afvalzakjes zorgen ervoor dat afval minder snel voor overlast zorgt.
- Op plaatsen in het parkgebied waar later functies zijn toegevoegd, zoals de gemeentewerf en de kindertuinen, is geen complete rondgang mogelijk. Realiseer daar waar mogelijk extra verbindingen waardoor er meer ommetjes mogelijk zijn. Ook voor gebruikers die een beperktere actieradius hebben. Een voorbeeld kan zijn om het pad dat langs de gemeentewerf loopt te verbinden met het pad langs het weiland.

5.6 Cultuurhistorische waarde

Op dit moment is de oorspronkelijk aanleg van het parkgebied door Tersteeg nog steeds goed herkenbaar. Toch is er sprake van vermindering van de kwaliteit, bijvoorbeeld als het gaat om architectonische elementen zoals bankjes, bloembakken en trappartijen. Bankjes zijn verdwenen of aangepast in de loop der tijd en zijmuurtjes van trappartijen zijn overgroeid. Op sommige plekken is sprake van te ver uitgegroeide beplanting, eenzijdige beplanting of beplanting niet passend bij het oorspronkelijke ontwerp. De paden zijn momenteel verhard met asfalt, terwijl deze oorspronkelijk van halfverharding waren voorzien.

De uitwerking van dit thema draagt bij aan meerdere doelstellingen uit het toekomstbeeld. Om de cultuurhistorische waarde te versterken streven we het volgende na:

Behoud

- Op de waardenkaart bij het cultuurhistorische onderzoek is te zien dat het parkgebied een hoge monumentwaarde vertegenwoordigt en het oorspronkelijke ontwerp door Tersteeg nog goed afleesbaar is. Deze waarden willen we behouden.

Herstel

- Onderzoek op welke wijze cultuurhistorische elementen verloren zijn gegaan en of ze kunnen worden hersteld. Op de waardenkaart is aangegeven van welke onderdelen van het parkgebied het beeld te sterk afwijkt van Tersteegs ontwerp of dreigt dat te gaan doen. De aanleg is bijvoorbeeld niet gaaf vanwege kapotte of ontbrekende onderdelen. Het gaat daarbij ook om gebouwde elementen waaronder plateaus, lunettenzitjes, trappartijen en bruggen, structurerende elementen als watergangen en paden en losse elementen als trapleuningen en losse parkbanken.

Inspiratie/kansen

- Het parkgebied wordt tegenwoordig anders en intensiever gebruikt. Het is niet langer alleen een gebied voor wandelaars zoals in de beginperiode (zie ook onder 5.5). Bij het treffen van maatregelen is het van belang om rekening te houden met deze veranderingen. Dit kan door prioriteiten te stellen voor het restaureren en terugbrengen van cultuurhistorische elementen. De aandacht kan daarbij uit gaan naar belangrijke plekken in het ontwerp zoals de entreegebieden, trappartijen en op zichtlocaties binnen het parkgebied. Voor delen van het park die minder prominent zijn en/of dichtbij tuinen van aanwonenden zijn gelegen en potentiële overlastplekken zijn, kan de keuze worden gemaakt om verdwenen of aangetaste elementen niet te herstellen. Dat houdt in dat op die plaatsen de cultuurhistorische waarden ondergeschikt zijn.
- Het park is beschermd voor grote wijzigingen aan de structuur en opzet via bepalingen in het bestemmingsplan als gevolg van de status beschermd dorpsgezicht. De gemeentelijke monumentenstatus voor een beperkt deel van het gebied voegt aan deze bescherming weinig toe. Belangrijker is om vast te leggen hoe we de waarden voor de toekomst goed borgen.
- Vergroot de kennis over de geschiedenis van het park, bijvoorbeeld door het plaatsen van informatieborden, een route (bewegwijzering) of een podcast.
- De aan de gemeentelijke monumentenstatus gekoppelde restauratiesubsidie is niet toereikend voor het parkgebied. In het geval van een rijksmonumentale bescherming kan aanspraak worden gemaakt op een royalere tegemoetkoming. Hoewel het Rijk nog sporadisch afzonderlijke rijksmonumenten aanwijst, kan onderzocht worden of het parkgebied daarvoor in aanmerking komt. De kanttekening bij een status van rijksmonument is dat de gemeente voor ingrijpende wijzigingen dan advies moet vragen aan het Rijk. Daarnaast is een meerjarig onderhoudsplan een vereiste om voor meerjaren onderhoudssubsidie in aanmerking te komen.

5.7 Overig

Hoewel deze visie gaat om het parkgebied zoals opgenomen in afbeelding 1 op blz. 5, behelst het ontwerp van Tersteeg een veel groter gebied. Het park is als wezenlijk onderdeel van het gehele Brediuskwartier ontworpen. In de loop der jaren is het park kleiner geworden en zijn verbindingen verloren gegaan zoals ook in het cultuurhistorisch onderzoek naar voren komt. Bij veranderingen in de directe omgeving van het parkgebied moet altijd een beoordeling plaatsvinden om te bepalen in hoeverre bij de verandering herstel van het park mogelijk is. Dit geldt bijvoorbeeld voor het terrein van de school (1), de gemeentewerf (2), de zorginstelling (3) of de kinderboerderij (4).

Afbeelding 5: locaties (groen) die bij wijzigingen weer onderdeel moeten worden van het parkgebied en de vele ingangen van het parkgebied (in geel)

6 In de praktijk

De planvorming en het beheer van het parkgebied zijn een gezamenlijke inspanning van gemeente en inwoners met dit document als basis. In het voorgaande hoofdstuk is een toekomstbeeld geschetst van het parkgebied met per thema een uitwerking. Deze uitwerking levert uitgangspunten en ideeën voor de inrichting en het beheer- en uitvoeringsplan dat aansluitend aan de vaststelling van het toekomstbeeld wordt uitgewerkt.

Het beheer van het parkgebied vindt planmatig plaats en zonder willekeur; het is immers op dit toekomstbeeld gestoeld. Een beheer- en uitvoeringsplan is de vervolgstap. Met de bewoners geeft de gemeente uitvoering aan het plan. Vijf jaar na vaststelling van het toekomstbeeld wordt het eventueel bijgesteld en daarmee ook het beheer- en uitvoeringsplan.

6.1 Uitgangspunten voor het beheerplan

De gemeente is formeel eigenaar van het parkgebied en verantwoordelijk voor de veiligheid en het beheer van het terrein. Men moet er veilig kunnen, recreëren, wandelen en spelen. In een beheerplan voor het parkgebied wordt vastgelegd hoe het dagelijks en het planmatige onderhoud wordt uitgevoerd. Het gaat daarbij over het groenonderhoud maar ook over het onderhoud aan de paden, bankjes, gemetselde elementen etc. Uiteraard wordt een relatie gelegd met het toekomstbeeld dat is vastgesteld en de doelstellingen uit 5.1.

Voor het nog op te stellen beheerplan gelden per doelstelling de volgende uitgangspunten:

Doelstelling 1: Behouden van het parkgebied voor de komende 100 jaar en koesteren van het oorspronkelijke ontwerp.

- In het beheerplan omschrijven we hoe wordt omgegaan met de cultuurhistorische waarde van het parkgebied.
- Overleg met Waternet over het gebruik van het weiland. De inzet van dit overleg is om te kijken wat er mogelijk is om de leefomstandigheden voor de koeien (of andere dieren) zodanig te verbeteren dat het gras voldoende voeding geeft om de dieren gedurende meerdere maanden in het weiland te laten staan.
- Opstellen gedetailleerde bomenkaart, zodat duidelijke keuzes gemaakt kunnen worden inzake het verwijderen, maar ook het planten van bomen. Op deze wijze is het mogelijk om te zorgen dat ook in de verre toekomst monumentale bomen aanwezig zijn in het parkgebied.
- Het in kaart brengen van de beplanting, zodat duidelijke keuzes gemaakt kunnen worden bij het uitvoeren van werkzaamheden zoals snoeien maar ook nieuwe aanplant bij uitval van heesters.

Doelstelling 2: Verbeteren van verbindingen voor natuur zodat het buitengebied van Bussum via de Groene Long en het parkgebied het Mouwtje verbonden wordt met het groen rondom Naarden-Vesting.

- De wijze waarop de biodiversiteit kan worden vergroot door aanpassingen in het beheer van het groen wordt meegenomen in het beheerplan.

Doelstelling 3: Vergroten van de bereikbaarheid en toegankelijkheid zodat iedereen gebruik kan maken van het parkgebied.

- In het beheerplan worden randvoorwaarden opgenomen voor de toepassing van voorzieningen zoals straatmeubilair. Hierbij wordt o.a. rekening gehouden met alle gebruikers van het parkgebied.

Doelstelling 4: Veranderen en versterken uitsluitend op basis van overtuigende meerwaarde voor de groene en cultuurhistorische kernkwaliteiten van het gebied.

Een beheerplan gaat uit van het dagelijks onderhoud van het aanwezige groen. Projecten die een verandering aan het parkgebied beogen, zijn geen onderdeel van het beheerplan maar van het uitvoeringsplan. Een beheerplan draagt niet bij aan deze doelstelling.

Doelstelling 5: Verhogen van participatie bij het beheer van het gebied.

- In overleg met de bewoners worden afspraken over bewonersparticipatie vastgelegd in een overeenkomst.
- Onderzoek of het mogelijk is dat leerlingen van Yuverta een rol spelen in het beheer van het groen in het parkgebied.

Doelstelling 6: Laten zien dat wij trots zijn op het parkgebied als groene erfgoedparel van Gooise Meren.

- Onderzoek in het beheerplan welk budget nodig is voor het dagelijks beheer van het groen in het parkgebied indien dit op een hoger kwaliteitsniveau wordt onderhouden.

6.2 Bewonersparticipatie

Het parkgebied wordt nu onderhouden door de gemeente. Vanuit de vragenlijst en ook vanuit de werkgroep is door een grote groep bewoners aangegeven dat ze graag een steentje willen bijdragen aan het behoud en beheer van het parkgebied.

Bewonersparticipatie of zelfbeheer kent vele gradaties. Dit varieert van een enkele keer zwerfvuil ruimen of het plantvak naast je tuin onkruid vrijhouden, tot planmatig beheer en het verantwoordelijk zijn voor een deel van het groen.

Gebleken is dat de bewoners openstaan voor participatie, ook in het dagelijks onderhoud van het parkgebied, maar wel graag de regie hiervan bij de gemeente willen laten. Dit heeft te maken met het bijzondere karakter van het park. Door de regie bij de gemeente te laten, blijft de eenheid in het parkgebied en het onderhoud daarvan behouden.

Bij bewoners lijkt veel draagvlak te zijn voor het inplannen van dagen waarop het onderhoud gezamenlijk wordt uitgevoerd, zoals een bladblaasdag of een snoeidag. Dit zijn momenten waarop de bewoners met elkaar, en onder regie van de gemeente, onderhoud uitvoeren en tegelijkertijd meer verbinding met elkaar krijgen. De wens is om op deze manier de verantwoordelijkheid voor het park met elkaar te delen.

Het onderhoud door inwoners moet op een veilige wijze plaatsvinden. In het beheer- en uitvoeringsplan worden nadere afspraken gemaakt met elkaar om invulling te geven aan de bewonersparticipatie in het parkgebied. Afspraken over het onderhoud door inwoners moeten, net als bij alle andere bewonersinitiatieven in de gemeente, in een overeenkomst worden vastgelegd en zijn een onderdeel van het beheerplan.

6.3 Uitgangspunten voor het uitvoeringsplan

Vanuit het toekomstbeeld zoals het is geformuleerd in hoofdstuk 5 komt een aantal projecten naar voren die niet thuishoren in een beheerplan. Projecten die een eenmalige inspanning vragen in tijd en/of budget. Deze projecten zijn wel van belang voor het bereiken van het toekomstbeeld en worden opgenomen in een uitvoeringsplan. Ook voor het uitvoeringsplan geldt dat een relatie wordt gelegd met het toekomstbeeld dat is vastgesteld en de doelstellingen uit 5.1. Voor dit nog op te stellen uitvoeringsplan gelden per doelstelling de volgende uitgangspunten:

Doelstelling 1: Behouden van het parkgebied voor de komende 100 jaar en koesteren van het oorspronkelijke ontwerp.

- Onderzoek de mogelijkheid en de wenselijkheid van een rijksmonumentale status.
- Bepalen prioriteiten voor het restaureren en terugbrengen van cultuurhistorische elementen. De aandacht kan daarbij uitgaan naar belangrijke plekken in het ontwerp.

Doelstelling 2: Verbeteren van verbindingen voor natuur zodat het buitengebied van Bussum via de Groene Long en het parkgebied het Mouwtje verbonden wordt met het groen rondom Naarden-Vesting.

- Onderzoek of door veranderingen in de vegetatie op het eiland langs het weiland zowel de natuurwaarde als de belevingswaarde (zichtlijnen) kunnen worden vergroot.

Doelstelling 3: Vergroten van de bereikbaarheid en toegankelijkheid zodat iedereen gebruik kan maken van het parkgebied.

- Onderzoek hoe de toegankelijkheid van het parkgebied verbeterd kan worden, zodat iedereen gebruik kan maken van het park.
- Onderzoek de mogelijkheid om een speelvoorziening te realiseren, eventueel in combinatie met voorzieningen voor hardlopen/bootcamp. Bij dit onderzoek moet worden gekeken naar de spreiding van speelvoorzieningen in een groter gebied dan alleen het parkgebied.
- Met jongeren in gesprek gaan over een locatie in het park waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten. Het is niet de bedoeling om een voorziening te plaatsen, maar wel een plek te realiseren waar ze kunnen verblijven en geen overlast veroorzaken voor direct aanwonenden.
- De ontwikkeling van een wandelkaart kan de waarde van het parkgebied meer onder de aandacht brengen en een mogelijkheid zijn om meer bekendheid te geven aan de geschiedenis van het park.

Doelstelling 4: Veranderen en versterken uitsluitend op basis van overtuigende meerwaarde voor de groene en cultuurhistorische kernkwaliteiten van het gebied.

- Onderzoek welke culturele activiteiten de aantrekkelijkheid van het parkgebied kunnen vergroten.

Doelstelling 5: Verhogen van participatie bij het beheer van het gebied.

Een uitvoeringsplan gaat over eenmalige projecten die nodig zijn om het gewenste toekomstbeeld te bereiken. Het beheer van het parkgebied is opgenomen in het beheerplan. Een uitvoeringsplan draagt niet bij aan deze doelstelling.

Doelstelling 6: Laten zien dat wij trots zijn op het parkgebied als groene erfgoedparel van Gooise Meren.

- Onderzoek op welke wijze de kennis over de geschiedenis vergroot kan worden.

6.4 Vervolg

Na vaststelling van deze visie door de gemeenteraad wordt aansluitend een beheer- en uitvoeringsplan opgesteld. Dit beheer- en uitvoeringsplan wordt naar verwachting voor de zomer 2022 door het college vastgesteld. In dit plan wordt concreet vastgelegd hoe het beheer in de komende jaren wordt uitgevoerd. Daarin wordt ook meegenomen welke werkzaamheden door of samen met bewoners worden gedaan. Deze afspraken worden in een overeenkomst vastgelegd.